

| Sayı 2
20.04.2024

İdare Hukuku

Hafta Sonu Bülteni

Hukuk Devleti

“Eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygı gösteren, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasaya aykırı tutum ve davranışlardan kaçınan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.” (Anayasa Mahkemesi, E. 2016/136)

Öne Çıkan Hukuki Gelişmeler

- Beşiktaş'taki yangın ve Teleferik faciasına ilişkin seçilmiş gazete başlıkları bültende (s. 3)
- Anayasa Mahkemesi, Danıştay üyesi seçilebilmek için gerekli olan süre şartının (Danıştay üyesi seçilebilmek için hâkimlik ve savcılık mesleğinde on yedi yıl çalışmış olmak) kaldırılması hükmünün anayasaya aykırı olmadığı sonucuna ulaştı (s. 8)
- Yükseköğretim Kanununda yer alan öğrencilerin disiplin fiillerini içeren bazı hükümler Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edildi (s. 12)
- Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı, AB ülkelerindeki polislikte ırkçılığa karşı önlem için ilk raporunu yayımladı (s. 16)
- Paris İdare Mahkemesi, pazar günü Paris'te yapılması planlanan ırkçılık ve İslamofobi karşıtı yürüyüşe getirilen yasağı askıya aldı (s. 20)

İçindekiler

Türk İdare Hukuku

Seçilmiş Gazete Başlıkları

Bu bölümde okuyucuların idare hukukunun günlük hayattaki uygulamalarını takip edebilmesi amaçlanmaktadır.

Seçilmiş Yargısal İçtihatlar

Bu bölümde okuyucuların idare hukukunu etkileyen Anayasa Mahkemesi ve Danıştay kararlarını takip edebilmesi amaçlanmaktadır.

Karşılaştırmalı İdare Hukuku

AB, Avrupa Konseyi ve AIHM'e İlişkin Gelişmeler

Bu bölümde okuyucuların Türk idare hukukunu etkilemesi muhtemel olan Avrupa Birliği, Avrupa Konseyi mevzuat çalışmalarını ve AIHM kararlarını takip edebilmesi amaçlanmaktadır.

Fransız İdare Hukukuna İlişkin Gelişmeler

Bu bölümde okuyucuların Türk İdare Hukukunu etkileme imkânı bulunan Fransız Danıştay'ı ve Fransız Anayasa Konseyinin kararları takip etmesi amaçlanmaktadır.

Bültenin Amacı:

- Bu bültenle, idare hukuku konu ve tartışmalarının tüketilmesi amaçlanmamaktadır. Aksine idare hukukuna ilişkin görülen konuların takip edilebilmesi, okuyucularda bu konularda bir gündem yaratılması arzulanmaktadır.
 - Bültende yer verilen materyallerin amacı, idare hukuku tartışmalarına malzeme sağlamak ve idarenin hukukunun gelişimine ortak olmaktır.
-

Editör:
Ahmet EĞİLMEZ

A. SEÇİLMİŞ GAZETE BAŞLIKLARI

İDARENİN SORUMLULUĞU:

Beşiktaş'ta yanan gece kulübüne ilişkin itfaiye raporu hazırlandı: Beşiktaş'ta gece kulübünde tadilat sırasında 29 kişinin hayatını kaybetmesine neden olan yangına ilişkin İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) İtfaiye Daire Başkanlığı Avrupa Yakası İtfaiye Şube Müdürlüğüne rapor hazırlandı. Raporda (...) *iş yeri dahilinde acil durum aydınlatmalarının, yönlendirme leohalarının olmadığı, mevcut sprinkler söndürme sistemi ve yangın dolaplarının çalışmadığı* tespit edilmiştir. (AA, 15 Nisan 24, <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/besiktasta-yanan-gece-kulubune-iliskin-itfaiye-raporu-hazirlandi/3192094>)

Antalya Büyükşehir Belediyesi'ne ait Tünektepe Teleferik Tesis'i'nde bir teleferik direği devrildi. Devrilen direğe çarparak parçalanan kabinde kayalık alana düşen 8 kişiden biri hayatını kaybetti, diğerleri yaralandı. (Serbestiyet, 14 Nisan 24, <https://serbestiyet.com/haberler/antalyada-teleferik-faciasi-direk-devrildi-kabin-kayaliklara-dustu-bir-kisi-hayatini-kaybetti-184-kisi-havadaki-25-kabinde-mahsur-kaldi-163252/>)

Antalya'daki teleferik faciası: Hangi kontroller, kim tarafından yapılmalıydı, sorumluluk kimde? (T24, 14 Nisan 24, <https://t24.com.tr/haber/antalya-daki-teleferik-faciasi-hangi-kontroller-kim-tarafindan-yapilmaliydi-sorumluluk-kimde,1160346?utm>)

Makine Mühendisleri Odası Antalya Şubesi'nden teleferik tesisine ilişkin "ruhsat" açıklaması (T24, 14 Nisan 24, <https://t24.com.tr/haber/makine-muhendisleri-antalya-sube-den-teleferik-tesisine-iliskin-ruhsat-aciklamasi,1160273?utm>)

Teleferik kazasıyla ilgili bilirkişi ön raporu hazırlandı (TRT Haber, 15 Nisan 24, <https://www.trthaber.com/haber/turkiye/teleferik-kazasiyla-ilgili-bilirkisi-on-raporu-hazirlandi-850675.html?utm>)

TMMOB Makine Mühendisleri Odası Antalya Şube Başkanı, teleferik kazasını değerlendirdi: "Eğer bakımda herhangi bir noksanlık olmasaydı, kesinlikle bu olay yaşanmayacaktı. Ortada bir kaza var, demek ki gözden kaçan bir şeyler var." dedi. (AA, 15 Nisan 24, <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/tmmob-makine-muhendisleri-odasi-antalya-sube-baskani-atmaca-teleferik-kazasini-degerlendirdi/3191314>)

Teleferik sisteminin makara değişimi seçim ve bayram bahaneleriyle ötelenmiş (15 Nisan 24, <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/teleferik-sisteminin-makara-degisimi-secim-ve-bayram-bahaneleriyle-otelenmis/3191626>)

Depremde 186 kişinin öldüğü Mügeler Sitesi'nin ruhsatının 11 yıl sonra usulsüz evrakla alındığı ortaya çıktı: Binanın, yapıldığı dönemdeki yönetmeliğe ve imar kanunundaki esaslara uyulmaksızın inşa edildiği tespiti yapılan iddianamede, "Binaların ruhsatlandırma tarihinde yürürlükte bulunan güncel yönetmeliklere uygun hale getirilmesi gerektiği halde, bu yükümlülüklerden kaçınarak ruhsatlandırma işlemlerinin yeni bina inşa ediliyormuş gibi evraklar tanzim edilerek yapıldığı anlaşılmıştır." ifadelerine yer verildi. (AA, 19 Nis. 24, <https://www.aa.com.tr/tr/asrin-felaketi/depremde-186-kisinin-oldugu-mugeler-sitesinin-ruhsatinin-11-yil-sonra-usulsuz-evrakla-alindigi-ortaya-cikti/3196374>)

6 Şubat depremlerinde büyük yıkıma uğrayan Hatay'da, yeni mezar yerlerine ihtiyaç duyulması sebebiyle depremin ilk günlerinde haber verilmeden Yılmaz ailesinin Samandağ'daki kiralık arazisine 1000 civarında mezar kazıldı ve yüzlerce zeytin ağacı

söküldü. Yılmaz ailesi konuyu mahkemeye taşıdı. Hatay Büyükşehir Belediyesi, sorumluluğun İçişleri Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve AFAD'ta olduğunu savunurken; Samandağ Kaymakamlığı da "Biz yapmadık" dedi. (T24, 14 Nisan 24, <https://t24.com.tr/haber/buyuksehir-belediyesi-ve-kaymakamlik-birbirini-sucluyor-hatay-da-mezarlik-icin-sokulen-yuzlerce-zeytin-agacinin-faili-mechul,1160326?utm>)

Seçilmiş Gazete Başlıkları

KOLLUK FAALİYETİ

Düzce'de radar uygulamasının yapıldığı bölgeyi selektör yaparak diğer sürücülere haber veren 66 sürücüye toplamda 45 bin 540 lira ceza kesildi. (AA, 15 Nisan 24, <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/duzcede-selektorle-radar-uyarisi-yapan-suruculere-45-bin-540-lira-ceza-kesildi/3191257>)

Bayram tatili dönüşü Düzce'de trafik polisinin radar uygulama yaptığını selektör ile diğer sürücülere haber vermeye çalışan 66 sürücüye ceza kesmesi gündem oldu. Teknoloji devlerinin avukatlığını yapan Gönenç Gürkaynak bu uygulamanın yasal olmadığına dikkat çekti. (Gazete Oksijen, 15 Nisan 24, <https://gazeteoksijen.com/turkiye/teknoloji-devlerinin-avukati-gonenc-gurkaynak-selektorle-radar-uyarisina-ceza-hukuki-degil-208489>)

Facebook, Instagram ve WhatsApp'ın sahibi Meta, Rekabet Kurumu'nun geçici tedbir kararı kapsamında Türkiye'de sosyal medya platformu Threads uygulamasını 29 Nisan'dan itibaren geçici olarak kapatacak (Gazete Oksijen, 15 Nisan, <https://gazeteoksijen.com/turkiye/meta-threads-turkiyede-gecici-olarak-kapatacak-208529>)

Daha önce Rekabet Kurulu tarafından Threads şirketi hakkında tebir kararı verilmişti. (Rekabet Kurulu, Erişim Tarihi: 15 Nisan 24, <https://www.rekabet.gov.tr/tr/Guncel/meta-hakkinda-yukumlulukleri-yerine-geti-a64c6f01a9afee118ecc00505685da39>)

Rekabet Kurulu tarafından Abdi İbrahim İlaç Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi ve GlaxoSmithKline İlaçları Sanayi ve Ticaret AŞ Hakkında Yürütülen Soruşturma Sonuçlandı. (Rekabet Kurulu, 16 Nisan 24, <https://www.rekabet.gov.tr/tr/Guncel/abdi-ibrahim-ilac-sanayi-ve-ticaret-anon-3bb84605c1fbee1193c90050568585c9>)

Günlük erişimi 1 milyonu aşan sosyal ağ sağlayıcılarının, Türkiye'de bir temsilci bulundurma zorunluluğunu henüz yerine getirmeyen X(Twitter) ile ilgili para cezasının yanı sıra bant daraltma gibi kısıtlamaların kapıda olduğu konuşulanlar arasında. (Memurlar.net, 16 Nisan 24, <https://www.memurlar.net/haber/1098906/x-para-cezasini-odemedi-bant-daraltma-gelebilir.html>)

Hakkârî'de bazı alanlar "geçici özel güvenlik bölgesi" ilan edildi. (TRT Haber, 17 Nisan 24, <https://www.trthaber.com/haber/turkiye/hakkaride-bazi-alanlar-gecici-ozel-guvenlik-bolgesi-ilan-edildi-851377.html?utm>)

Bakan Ersoy: Hanutçulukla mücadelede gereken tedbirleri alacağız (TRT Haber, 18 Nisan 24, <https://www.trthaber.com/haber/ekonomi/bakan-ersoy-hanutculukla-mucadelede-gereken-tedbirleri-alacagiz-851733.html?utm>)

Ticaret Bakanlığına bağlı ekipler, İstanbul, Ankara ve İzmir'deki kafe ve restoranlarda tarife ve fiyat listesinde gösterilen fiyatlar dışında "servis" veya başka herhangi bir ad altında ücret alınıp alınmadığını, alınıyorsa bunun menülerde yer alıp almadığını denetledi. (Memurlar.net, 17 Nis. 24, <https://www.memurlar.net/haber/1099010/3->)

buyuk-sehirde-kafe-ve-restoranlarda-servis-ucreti-denetimi-yapildi.html#google_vignette

Ticaret Bakanından fahiş fiyat artışlarıyla ilgili açıklama: Rekabet Kanunu'nda değişiklik yapılacak: "Fahiş fiyat artışına karşı alt sınır uygulaması, 2020'de çıkan kanunda 10 bin liraydı ama 2024 yılı başında rakam değer artışından sonra 52 bin 500 liraya çıkmıştı, bizim teklifimiz 80 bin liraya çıkarmak" (Independent Türkçe, 18 Nisan 24, <https://www.indytrk.com/node/715916/siyaset/ticaret-bakan%c4%b1ndan-fahi%c5%9f-fiyat-art%c4%b1%c5%9flar%c4%b1yla-ilgili-a%c3%a7%c4%b1klama-rekabet-kanununda?utm>)

Data Privacy Türkiye tarafından veri koruma ve mahremiyet gündemine ilişkin hazırlanmış 108. sayı için bkz. (Data Privacy, 15 Nisan 24, <https://privacyturkey.substack.com/p/veri-koruma-and-mahremiyet-gundemi-cb6>)

İstanbul'daki üç Doğal Sit Alanı'nın koruma statülerine revize: Resmî Gazete'de yayımlanan karara göre Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü, Beykoz ve Sarıyer'deki üç Doğal Sit Alanı'nın koruma statülerini revize etti. (Gazete Oksijen, 14 Nisan 24, <https://gazeteoksijen.com/turkiye/istanbuldaki-uc-dogal-sit-alaninin-koruma-statulerine-revize-208324>)

Ankara'daki müstakil evinin bahçesinde 180 köpeğe bakan (...)a "köpeklerin toplu şekilde havlayarak rahatsızlık verdiği" gerekçesiyle hakkında 1 milyon 731 bin 600 lira idari para cezası kesildi. (T24, 14 Nisan 24, <https://t24.com.tr/haber/bahcesinde-180-kopege-bakan-gonulluye-1-milyon-731-bin-600-lira-para-cezasi,1160226?utm>)

Uşak Belediye Başkanı, sosyal medya hesabından yaptığı açıklamada sığınmacılar tarafından işyeri açma ve çalıştırma ruhsatı bulunmayan 5 işletme mühürlenerek faaliyetlerinin sonlandırıldığını duyurdu. (Cumhuriyet, 16 Nisan 24, https://www.cumhuriyet.com.tr/turkiye/usak-belediye-baskani-yalim-duyurdu-siginmacilari-tarafindan-acilan-2196599?utm_campaign)

Yalova Belediye Başkanı, Arapça tabelaları kaldıracıklarını açıkladı (Karar TV, 16 Nisan 24, <https://www.youtube.com/watch?v=tzgXxxO4pmE>)

Fahri trafik müfettişinin kestiği ceza denetime elverişli olmadığı için iptal edildi: Ankara 3. Sulh Ceza Hakimliğinin iptal kararında, trafik cezasına ilişkin tutanak düzenlenirken kabahatin işleniş şekli, yeri ve zamanının gösterilmesi gerektiğine işaret edildi. (AA, 17 Nis. 24, <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/fahri-trafik-mufettisinin-kestigi-ceza-denetime-elverisli-olmadigi-icin-iptal-edildi/3194017>)

Seçilmiş Gazete Başlıkları

ÖZENDİRME VE DESTEKLEME FAALİYETİ:

İstilacı balon balığı avcısı balıkçılara yapılacak destekleme ödemelerine ilişkin usul ve esaslar belli oldu. Balon balığının lagocephalus scleratus türünün 150 bin adede kadar her bir adedi başına 25 lira, tebliğde belirtilen diğer türlerin 125 bin adede kadar her bir adedi başına 10 lira destekleme ödemesi yapılacak. (Dünya, 14 Nisan 24, <https://www.dunya.com/ekonomi/balon-baligi-avlayanlara-verilecek-destek-belli-oldu-haberi-722835>)

SSB'den Baykar açıklaması: Herhangi bir teşvik, hibe ve destek unsurundan faydalanmamıştır. (Independent Türkçe, 15 Nisan 24, <https://www.indytrk.com/node/715291/haber/ssb%e2%80%99den-baykar-a%c3%a7%c4%b1klamas%c4%b1-herhangi-bir-te%c5%9fvik-hibe-ve-destek-unsurundan?utm>)

KAMU HİZMETİ:

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı: Deprem konutlarımızın tamamını 2025'in Eylül ayına kadar teslim edeceğiz. (T24, 15 Nisan 24, <https://t24.com.tr/haber/bakan-ozhaseki-deprem-konutlarimizin-tamamini-2025-in-eylul-ayina-kadar-teslim-edecegiz,1160565?utm>)

Sağlık Bakanı, Merkezi Hekim Randevu Sistemi'nde (MHRS) yeni bir uygulamanın hayata geçirileceğini belirterek, "Atıl kapasiteyi kullanabilmek için 'randevuma geleceğim' onayı alacağız." dedi. (AA, 17 Nis. 24, <https://www.aa.com.tr/tr/saglik/saglik-bakani-koca-mhrs-uzerinden-hastane-randevulari-randevuma-gelecegim-onayi-alacagiz/3194255>)

Seçilmiş Gazete
Başlıkları

KAMU PERSONELİ:

Kocaeli Valiliği, İzmit ilçesinde kavgaya müdahale ederken zor kullanma sınırlarını aşmış olabilecekleri değerlendirilen 3 polis memurunun görevden uzaklaştırıldığını bildirdi. (Memurlar.net, 16 Nisan 24, https://www.memurlar.net/haber/1098910/valilik-acikladi-zor-kullanma-sinirlarini-asan-3-polis-aciga-alindi.html#google_vignette)

Danıştay 2. Dairesi, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nün 29/04/2021 tarih ve 1185934 sayılı işlemi ile yürürlüğe giren "Tayin Dönemi" konulu, 2021/4 Nolu Genelge ile kurum personelinin yer değiştirme işlemlerinin yapılmasının hukuken mümkün olmadığına karar vererek söz konusu genelgeyi iptal etti. (Memurlar.net, 16 Nisan 24, <https://www.memurlar.net/haber/1096963/kurum-ici-yer-degisikligi-islemleri-genelge-ile-yapilabilir-mi.html>)

Danıştay 12. Dairesi, 11/6/2016 tarihinde yıllık izin için Hollanda'ya giden ve bilahare aylıksız izin alan davacının, yıllık izinlerin kaldırılmasına ilişkin Başbakanlık Genelgesi çerçevesinde e-posta ile yapılan tebliğe rağmen görevine dönmediği gerekçesi ile memuriyetten çıkarılma işlemini hukuka aykırı buldu. (Memurlar.net, 16 Nisan 24, <https://www.memurlar.net/haber/1097586/yurtdisinda-bulunan-memura-e-posta-ile-yapilan-tebligat-gecersizdir.html>)

Sosyal medya platformu X'ten paylaşım yapan "BombacıMülayim01" isimli kullanıcının Trabzon Emniyet Müdürlüğü Koruma Şube Müdürlüğünde görevli polis memuru V.K. olduğu tespit edildi. (AA, 17 Nis. 24, <https://aa.com.tr/tr/gundem/egmden-bazi-sosyal-medya-paylasimlarina-iliskin-aciklama/3194431>)

İDARİ İŞLEMLER

Kurum web sitesinde yayın ile yönergenin hukuki sonuç doğurabilmesi için bu konuda yürürlükte olan bir üst hukuk kuralının bulunması gerekir. Aksi halde, web sitesinde yayınlanan yönergeye dayalı olarak yapılacak işlemlerde dava açma süresi işlemez. (Memurlar.net, 15 Nisan 24, <https://www.memurlar.net/haber/1095718/iddk-dan-kurum-web-adreslerinden-personele-yapilan-duyurulara-iliskin-onemli-karar.html?utm>)

B. Seçilmiş Yargısal İçtihatlar

16 Nisan 2024 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanan Anayasa Mahkemesi kararlarında idare hukukuna ilişkin görülen sorunlara ilişkin mahkemenin görüşü aşağıda derlenmiştir.

Karar Künyesi: AYM, E.2021/87, K.2024/28, 01/02/2024.

Sorun 1: Kamu kurum ve kuruluşlarında 375 sayılı KHK’nın Ek 29’uncu maddesi kapsamında huzur hakkına ilişkin düzenlemelerin CBK’yla yapılması kuralının konu bakımından yetki yönünden anayasaya aykırılığı meselesi

Dava konusu kural 104’üncü madde yönünden anayasaya aykırı bulunmuştur.

AYM daha önce verdiği kararlarda söz konusu ödemelerin ekonomik değer ifade etmesi nedeniyle mülkiyet hakkına ilişkin olduğu belirtmiştir. Dolayısıyla buna yönelik düzenlemelerin CBK ile düzenlenemeyecek yasak alanda kaldığına hükmetmiştir.

TÜİK uhdesinde bulunan danışma kurullarında, özel ihtisas komisyonlarında ve inceleme araştırma gruplarında görev yapacaklara ayda dörtten fazla olmamak üzere huzur hakkı ödenmesine ilişkin düzenleme öngören dava konusu kural yönünden, belirtilen karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamıştır.

Sorun 2: TÜİK gelir kalemlerinin CBK’la düzenlenmesini içeren kuralın anayasaya aykırılığı meselesi

Dava konusu kural 104 ve 123’üncü maddeleri yönünden anayasaya aykırı bulunmuştur.

Mahkemeye göre, kamu tüzel kişilerin gelirlerinin belirlenmesi hususu bir kamu tüzel kişiliğinin teşkilatlanmasının zorunlu unsurlarından biri olarak kabul edilemez. Bu itibarla kamu tüzel kişiliğinin gelirlerinin belirlenmesi Anayasa’nın CBK ile düzenlenebileceğini özel olarak öngördüğü konulardan değildir (aynı yöndeki kararlar için bkz. AYM, E.2019/87, K.2022/158, 13/12/2022, § 138; E.2020/48, K.2023/11, 25/01/2023, § 78).

Mahkeme, kamu tüzel kişiliğini haiz TÜİK’in dava konusu kuralla belirlenen gelirlerinin Anayasa’nın 123. maddesinin birinci fıkrası uyarınca münhasıran kanunla düzenlenmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca kuralda Anayasa’nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı şekilde düzenleme yapıldığı belirtilmiştir.

17 Nisan 2024 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanan Anayasa Mahkemesi kararlarında idare hukukuna ilişkin görülen sorunlara ilişkin mahkemenin görüşü aşağıda derlenmiştir.

Karar Künyesi: AYM, E.2018/96, K.2023/222, 27/12/2023

Sorun 1- Danıştay üyesi seçilebilmek için gerekli olan süre şartının (Danıştay üyesi seçilebilmek için hâkimlik ve savcılık mesleğinde on yedi yıl çalışmış olmak) kaldırılması hükmünün anayasaya aykırılığı meselesi

Dava konusu kuralda mahkeme anayasaya aykırı bir yön bulmamıştır.

Mahkemeye göre, Danıştay üyesi seçilebilmek için aranan süre şartını yürürlükten kaldıran düzenlemenin Danıştay üyesi olarak seçilen kişilerin yürütecekleri yargılama faaliyetine olumsuz etkisi olacağından söz edilebilmesi mümkün değildir. Danıştay üyesi seçilebilmek için gerekli olan süre şartının kaldırılması kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında görülmüş ve kuralda mahkemelerin bağımsızlığı ilkesine aykırı bir yön bulunmamıştır. Mahkeme, söz konusu süre şartının gerekli olup olmadığı konusunun tartışılabilir olduğu ancak bu hususun yerindelik denetimine girmesi nedeniyle anayasallık denetiminde dikkate alınamayacağını belirtmiştir. Mahkeme son olarak, kuralın kamu yararı dışında özel çıkarlar gözetilerek veya belirli kişiler lehine ya da aleyhine düzenlendiği sonucuna ulaşılmasını gerektirecek bir yönünün de bulunmadığı vurgulamıştır.

Sorun 2-Hastane bilgi yönetim sistemi hizmetleri ile çağrı merkezi hizmetlerinin idari sözleşmeyle özel hukuk kişilerine gördürülmesini içeren dava konusu kuralın anayasaya aykırılığı meselesi

Dava konusu kuralda mahkeme anayasaya aykırı bir yön bulmamıştır.

Mahkeme, hastane bilgi yönetim hizmetlerini niteliği gereği sağlık hizmeti kapsamında değerlendirmiştir. (AYM, E.2013/50, K.2015/38, 01/04/2015). Önceki kararına atıfla (22/11/2007 tarihli ve E.2004/114, K.2007/85 sayılı), sağlık hizmetlerinin bütünüyle devletin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü olduğu bir kamu hizmeti şeklinde nitelendirilemeyeceğini belirtmiştir.

Mahkeme kuralda belirtilen hizmetlerin, kamu hizmetlerinin varlık sebebini teşkil eden, diğer bir ifadeyle hizmetin bizzat kendisini (özünü) oluşturan görevler kapsamında olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Mahkemeye göre, söz konusu hizmetler idarelerce, kamu hizmetlerinin daha etkin ve sağlıklı bir şekilde işletilmesini ve yürütülmesini temine yönelik birtakım ikincil görevlerden oluşmakta olup kamu hizmetinin özünü ifade etmeyen bu görevlerin “genel idare esaslarına göre yürütülmesi gereken asli ve sürekli görevler” kapsamında görülmesi mümkün olmadığından Anayasa’nın 128. maddesi uyarınca kamu görevlileri eliyle ifası zorunluluğu yoktur.

Sorun 3- Hizmet öncesi eğitim sonrası ataması yapıp mecburi hizmet yükümlülüğünü tamamlamadan görevden çekilenler ile göreviyle ilişkili kesilenlerin kendileri için yapılmış bütün giderleri görev yapmadıkları süre ile orantılı ve iki katı olarak ödemelerini öngören kuralın anayasa aykırılığı meselesi

Dava konusu kural 13'üncü madde yönünden anayasaya aykırı bulunmuştur.

Mahkemeye göre, haklı temelleri bulunsa bile zorunlu hizmet yükümlülüğünün başvurucaya orantısız bir külfet yüklemesi durumunda cebre dayalı olma vasfına büründüğü sonucuna ulaşılabilir.

Mahkeme, kişinin aldığı eğitimin sonucu olarak sağlık sebepleri dışında bir nedenle, mecburi hizmet yükümlülüğünü yerine getirilmeden görevinden çekilmesi veya göreviyle ilişkisinin kesilmesi durumunda kendisine yapılan bütün giderleri iki kat olarak ödemeye maruz bırakılmasını orantılı bulmamıştır.

(3 üye bu görüşe katılmamıştır.)

Sorun 4- Kamu kurum ve kuruluşlarına personel alınmasına dair ilgili mevzuat hükümlerinin PTT ve iştirakleri tarafından istihdam edilecek personel hakkında uygulanmayacağını içeren kuralın anayasaya aykırılığı meselesi

Dava konusu kural 2'nci madde yönünden anayasaya aykırı bulunmuştur.

Mahkeme dava konusu kuralın, istihdam edilecek personel ile ilgili Kanun'da hiçbir düzenlemeye yer verilmeksizin kamu kurum ve kuruluşlarına personel alınmasına dair mevzuat hükümlerinin istihdam edilecek personel hakkında uygulanmayacağını öngörülmesinin kamu kaynaklarının objektif ölçütlere göre kullanılması bağlamında ilgili kurum veya kuruluşun hesap verebilmesine ve çalışmak isteyen kişilerin personel istihdamında uygulanacak ilkeleri öngörebilmelerine engel olduğu, dolayısıyla kuralın demokratik devlet ve belirlilik ilkelerini ihlal ettiği sonucuna varmıştır. Benzer yönde: (AYM, E.2019/93, K.2023/87, 04/05/2023, § 121).

Sorun 6- Kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilen işçilere 4857 sayılı Kanun'un 21. maddesi uyarınca yapılan ödemelerin rücu edilemeyeceğini düzenleme altına alınan dava konusu kuralın anayasaya aykırılığı meselesi

İş akdi geçersiz sebeple feshedildiği ortaya konulan işçinin işe başlatılmaması durumunda ödenen tazminat veya işe başlatılıp başlatılmadığına bakılmaksızın çalıştırılmadığı döneme ilişkin yapılacak ücret ve diğer haklarına dair ödemelerin kamu kaynağında eksilmeye neden olacağı tartışmasızdır. Kural, idare adına hareket eden kamu görevlisi tarafından feshedilen iş akdinin geçersiz bir sebebe dayandığının tespiti veya işe iadesine karar verilen işçinin yine idare adına hareket eden kamu görevlisi tarafından işe başlatılmaması hâlinde yapılacak ödemeler yönünden söz konusu kamu görevlisinin kusur durumunu dikkate almaksızın sorumsuzluk hâli öngörmektedir.

**Anayasa
Mahkemesi**

Kamu görevlisinin sorumsuzluk zırhıyla büründürülmesinin keyfî işlemler tesis etme hususunda onu daha cüretkâr davranmaya yöneltebileceği aşikârdır. Kendi kusuruyla kamuyu zarara uğratan kamu görevlisine rücu edilmesi keyfî ve hukuka aykırı işlemler tesis edilmesi bakımından caydırıcı etkiye sahip olup bu aracın ortadan kaldırılması birçok anayasal hakkın ihlaline yol açabilir. Bu çerçevede dava konusu kuralın açıkça mevzuata aykırı ya da keyfî birtakım davranışlarla ortaya çıkabilecek kamu zararlarından dahi kişileri muaf tutarak asgari sorumluluk koşullarını temin edememesi hukuk devleti ilkesi ile çelişmektedir.

(3 üye bu görüşe katılmamıştır.)

18 Nisan 2024 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanan Anayasa Mahkemesi kararlarında idare hukukuna ilişkin görülen sorunlara ilişkin mahkemenin görüşü aşağıda derlenmiştir.

Karar Künyesi: (AYM, E.2024/26, K.2024/83, 14/03/2024)

Sorun 1- “Taksirli suçlar nedeniyle altı ay veya daha fazla süre ile hürriyeti bağlayıcı bir cezaya mahkûm olanların sözleşmeli personelin (...) sözleşmeleri feshedilmek suretiyle Türk Silâhlı Kuvvetleri ile ilişkileri kesilir” hükmünün anayasaya aykırılığı meselesi

Dava konusu kural 13 ve 70’inci maddeleri yönünden anayasaya aykırı bulunmuştur.

Mahkeme, dava konusu kuralın meşru bir amaca hizmet etmediği sonucuna ulaşmıştır. Mahkemeye göre, bireylerin hayatın olağan akışı içinde, kasıt olmaksızın gerçekleştirdikleri eylemlerden dolayı belirli bir kamu hizmetinde bulunmalarına son verilmesinin görevin niteliğinden kaynaklanan bir sınırlama olduğunu söylemek mümkün değildir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. AYM, E.2020/14, K.2020/58, 15/10/2020, §§ 23-25).

Karar Künyesi: (AYM, E.2018/95, K.2023/221, 27/12/2023)

Sorun 1- Millî Savunma Bakanlığı ile Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi nam ve hesabına tıp fakültelerinde okuyan tabip subaylardan yükümlülük süresini tamamlamadan mahkeme veya disiplin kurulu kararına dayanılarak ilişiği kesilenlerin kalan yükümlülük süresince hekimlik mesleğini icra edemeyeceklerini düzenleyen kuralın anayasaya aykırılığı meselesi

Dava konusu kural 13., 48., 49. ve 70. Maddeleri yönünden anayasaya aykırı bulunmuştur.

Mahkeme yaptırım içeren dava konusu kuralı *şartları, kapsamı ve ağırlığını* dikkate alarak yaptığı değerlendirmede kuralın orantılı olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Mahkemeye göre, mecburi hizmet süresinin tamamlanmayan kısmına bağlı olarak farklı sürelerle ilgililer hakkında yaptırım uygulanması, göreve başladıktan kısa süre sonra ilişiği kesilen tabip subayların oldukça uzun

**Anayasa
Mahkemesi**

süreler bağımsız olarak ya da özel kurumlarda veya kamuda farklı bir pozisyonda hekimlik mesleğini icra edememeleri sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Bu yönüyle kural hekimlik mesleğinin uzun süre icra edilememesi bakımından kişiler üzerinde aşırı bir külfete sebebiyet vermektedir.

Mahkeme, mecburi hizmet yükümlülüğünün yerine getirilmesini sağlamak amacıyla tazminat sorumluluğuna ek olarak kişinin uzun süreler kamuda ya da özel sektörde hekimlik mesleğini icra etme imkânını ortadan kaldıran kuralın kamu düzeninin sağlanması amacı bakımından orantılı olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Sorun 2- Adli hizmet, ceza infaz kurumları ve bunlarla ilgili her türlü yer ve binanın devlet ormanları üzerinde bulunması veya yapılması hususunda gerçek ve tüzel kişilere bedeli mukabilinde izin verilmesine imkân tanıyan kuralın anayasaya aykırılığı meselesi

Dava konusu kural 169'uncu madde yönünden anayasaya aykırı bulunmuştur.

Mahkeme orman alanlarının hizmete ancak kamu yararı ve zaruret hâlinin birlikte gerçekleşmesi hâlinde mümkün olacağı içtihadını tekrarlamıştır. Mahkeme göre, dava konusu kuralda belirtilen yerlerde yapılacak faaliyetlerin devlet ormanlarında gerçekleştirilmesine izin verilebilecek nitelikte zorunlu bir faaliyet olarak değerlendirilmesi mümkün değildir. Buna göre adli hizmet ve ceza infaz kurumuyla ilgili bina ve tesislerin devlet ormanında yapım ve işletiminde kamu yararının zorunlu kıldığı hâllerin bulunduğu söylenemez.

Mahkeme, kural kapsamında adli hizmet, ceza infaz kurumları ve bunlarla ilgili her türlü yer ve binanın devlet ormanları üzerinde bulunması veya yapılması hususunda gerçek ve tüzel kişilere bedeli mukabilinde izin verilmesine imkân tanınması devletin ormanların korunması ve genişletilmesi yönündeki pozitif yükümlülüğüyle bağdaşmadığı sonucuna ulaşmıştır.

19 Nisan 2024 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanan Anayasa Mahkemesi kararlarında idare hukukuna ilişkin görülen sorunlara ilişkin mahkemenin görüşü aşağıda derlenmiştir.

Karar künyesi: (AYM, E.2022/68, K.2024/26, 01/02/2024)

Sorun 1: Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğü (Genel Müdürlük) bünyesinde yer alan hizmet birimlerinin yönetim ve koordinasyonunda Genel Müdüre yardımcı olmak üzere iki Genel Müdür Yardımcısı atanabileceğini CBK kuralının anayasaya aykırılığı meselesi

Dava konusu kuralda mahkeme anayasaya aykırı bir yön bulmamıştır.

Kural anayasaya aykırı bulunmamıştır. Mahkeme eski içtihadını sürdürmektedir. Bununla birlikte 6 üye bu görüşe katılmamıştır.

Sorun 2: Döner sermaye işletmesinin CBK ile kurulması ve işleyişinin CBK ile belirlenmesi hakkında çıkarılan kuralının anayasaya aykırılığı meselesi

**Anayasa
Mahkemesi**

Dava konusu kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı görülerek iptal edilmiştir. Mahkeme, kamu gelirlerine yönelik hususların teşkilatlanmanın zorunlu bir unsuru olmadığı yönündeki içtihadını sürdürmüştür. Karardan alıntılanan bölüm şu şekildedir:

21. Anayasa'nın 106. maddesinin on birinci fıkrası uyarınca Bakanlıkların ve bakanlıkların bağlı kuruluşlarının kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulmasına ilişkin düzenlemelerin CBK ile yapılması mümkündür. Anayasa Mahkemesi tarafından daha önceden de ifade edildiği üzere kamu gelirlerine yönelik hususların ise teşkilatlanmanın zorunlu bir unsuru olduğu söylenemez (AYM, E.2019/87, K.2022/158, 13/12/2022, § 136-140). Bu itibarla döner sermaye işletmesinin faaliyeti neticesi elde edilecek gelirin kamu geliri olduğu gözetildiğinde işletmenin kuruluşu, sermaye yapısı, gelir getirici faaliyetlerine yönelik düzenlemelerin de münhasıran kanunla düzenlenmesi gerekmektedir.

Sorun 3: Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğü merkez teşkilatında yer alan bazı kadroların CBK ile ihdas edilmesini içeren kuralın anayasaya aykırılığı meselesi:

Kural anayasaya aykırı bulunmamıştır. Mahkeme eski içtihadını sürdürmektedir. Bununla birlikte 6 üye bu görüşe katılmamıştır.

Karar künyesi: (AYM, E.2023/78, K.2024/55, 22/02/2024)

Sorun 1: Yükseköğretimde öğrencilerin ders, seminer, sınav, uygulama, laboratuvar, atölye çalışması, bilimsel toplantı ve konferans gibi çalışmaların düzenini bozan eylemlerin kınama cezasıyla cezalandırılmasını öngörülen kuralın anayasaya aykırılığı meselesi

Kural, anayasaya aykırı bulunmamıştır. Mahkeme kuralda ne tür eylemlerin cezayı gerektireceğine ilişkin bir belirleme bulunmamasını sorun olarak görmemiştir. Mahkemeye göre, kanun yapma tekniğinin doğası gereği kanun hükümleri genel ve soyut nitelikte olup kanun koyucu tarafından somut olayın özelliğine göre değişebilecek tüm çözümlerin önceden kuralda sayılarak gösterilmesi mümkün değildir. Kanımca disiplin cezası öngören kuralın daha somut ve çerçevesi net bir biçimde belirtilmesi gerekirdi. Öğrencinin ne tür eylemleri çalışma düzenini bozucu niteliğinde, örneğin öğrencinin hocasıyla yaşadığı her tür tartışma bu kapsama dahil edilebilir mi?

Kuralda öngörülen kınama cezasını da mahkeme orantısız bulmamıştır. Mahkemenin yorumuna ilişkin ilgili kısım şu şekildedir:

17. (...) Ayrıca kurala konu eylemlerin, öğrencinin öğrenim kurumundan uzaklaşmasını, ders ve sınavlara katılmasını engeller nitelikte bir yaptırıma tabi tutulmadığı açıktır. Kanun koyucunun yükseköğretimin gerekliliklerinin sağlanabilmesi bakımından hangi eylemlerin kınama cezası ile cezalandırılabileceği hususundaki takdir yetkisi de gözönünde bulundurulduğunda, ulaşılmak istenen amaca daha hafif bir yöntemle ulaşılabileceği de söylenemez. Ayrıca kural kapsamında gerçekleştirilen

işlemlere karşı yargı yoluna gidilebileceği, kınama şeklindeki yaptırımın ağırlığı ve niteliği gözetildiğinde kuralla, çalışma düzeninin sağlanması amacıyla öğrenciye yüklenen külfetin orantısız da olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Sorun 2: Yükseköğretim kurumu içinde bildiri dağıtmak, afiş veya pankart asmak şeklindeki faaliyetlerin izinsiz yapılması hâlinde kınama cezasıyla cezalandırılmasını öngören kuralın anayasaya aykırılığı meselesi

Dava konusu kural anayasaya aykırı bulunmuştur.

Mahkeme bildiri dağıtma, afiş ve pankart asmak gibi öğrencilerin düşünce ve ifade özgürlüğü kapsamında olan eylemlerinin kategorik olarak bir izne bağlanmasını anayasaya aykırı bulmuştur. Mahkemeye göre, bu tür materyallerin asılmasına, dağıtılmasında şekli veya maddi anlamda herhangi bir sınır öngörülmezsizin izin şartı getirilerek bu hususun disiplin yaptırımına bağlanması ifade özgürlüğünün kategorik olarak sınırlandırılması sonucunu doğurur niteliktedir. Karardan alıntılanan kısım şu şekildedir:

33. Bu itibarla bildiri dağıtmak veya pankart veya afiş asmak gibi eylemlerin doğurabileceği zararların önüne geçmenin daha uygun ve hafif yöntemlerle sağlanması mümkündür. Bu bağlamda yükseköğretim kurumlarında ifade özgürlüğünün kullanılmasının, Anayasa'da öngörülen güvencelerine uygun şekilde kolaylaştırılması yerine, alanının oldukça dar bir çerçeveye sıkıştırılmasına neden olan kuralın, demokratik toplumda zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamaya hizmet etmediği açıktır.

34. Bu bağlamda, ifade özgürlüğü kapsamındaki eylemlerin izin alınmadan gerçekleştirilmesini kategorik olarak disiplin yaptırımına tabi tutmak suretiyle sınırlamanın anılan hak bakımından demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Sorun 3: Yükseköğretim öğrencilerinin, öğrenme ve öğretme hürriyetini engelleyici veya yükseköğretim kurumlarının işleyişini ve huzurunu bozucu nitelikteki eylemlerinin yükseköğretim kurumundan bir haftadan bir aya kadar uzaklaştırma cezasıyla cezalandırılmasını öngören kuralın anayasaya aykırılığı meselesi:

Dava konusu kuralda mahkeme anayasaya aykırı bir yön bulmamıştır.

Sorun 4: Yükseköğretim kurumuna ait kapalı veya açık mahallerde yetkililerden izin almadan toplantılar düzenlemeyi yükseköğretim kurumundan bir haftadan bir aya kadar uzaklaştırma disiplin cezasına bağlayan kuralın anayasa aykırılığı meselesi

Dava konusu kural 13. ve 34. Maddeleri yönünden anayasaya aykırı bulunmuştur.

Mahkemeye göre, anılan kural Anayasanın toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı bakımından özel olarak öngördüğü güvenciyi dikkate almayan nitelikte bir düzenlemedir. Karardan alıntılanan kısım şu şekildedir:

**Anayasa
Mahkemesi**

60. Kuralla, toplantıların ve gösteri yürüyüşlerinin, yükseköğretim kurumlarının kapalı veya açık alanlarında nasıl gerçekleştirilebileceğine ilişkin bir düzenleme getirilmemiş, toplantı yapmak izin alma şartına bağlanmış, izin almaksızın yapılan toplantıların yükseköğretim kurumundan uzaklaştırma cezasıyla cezalandırılması hüküm altına alınmıştır. Bu itibarla Anayasa'nın toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı bakımından özel olarak öngördüğü güvenceyi dikkate almayan kural, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen, sınırlamanın Anayasa'nın sözüne aykırı olamayacağı hükmüne aykırılık teşkil etmektedir.

Sorun 5: Yükseköğretim kurumlarında işgal ve benzeri fiillerle yükseköğretim kurumunun hizmetlerini engelleyici eylemlerde bulunmanın yükseköğretim kurumundan bir haftadan bir yarıyıl için uzaklaştırma cezası ile cezalandırılmasını öngören kuralın anayasaya aykırılığı meselesi

Dava konusu kuralda mahkeme anayasaya aykırı bir yön bulmamıştır.

Sorun 6: Suç işlemek amacıyla kurulan bir örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına faaliyette bulunmanın veya örgüte yardım etmenin yükseköğretim kurumundan çıkarma cezasını gerektiren eylem olarak düzenlenmesini öngören kuralın anayasaya aykırılığı meselesi

Dava konusu kural, Anayasa'nın 38. maddesine aykırı bulunmuştur.

Mahkemeye göre, İdare tarafından tespiti yapılması öngörülen fiiller mevzuatta suç olarak düzenlenmiş ve ceza yargılamasının konusunu oluşturmaktadır. Bu nedenle idare tarafından verilecek disiplin cezasının mahkeme kararı olmaksızın bir suçun tespiti ve işlendiğine yönelik olması masumiyet karinesine aykırıdır. Karardan alıntılanan ilgili kısım şu şekildedir:

75. (...) Bu itibarla kural uyarınca disiplin cezası verilecek kişinin suçları işleyip işlemediği bir mahkeme tarafından yapılan yargılama sonucunda verilecek kesin hükümlerle değil, bir idari işlemle tespit edilmektedir. Nitekim suç ve cezayı düzenleyen hükümlere aykırı bir fiili tespit etmek, suç işlendiğini tespit etmek ve faili suçlu saymak anlamını taşımaktadır. Dolayısıyla yükseköğretim kurumundan çıkarma şeklindeki sınırlama tek başına Anayasa'nın 38. maddesi kapsamında bir ceza olarak nitelendirilemeyecekse de bu tedbirin henüz kişi hakkında suç işlendiğine dair kesinleşmiş bir mahkûmiyet kararı bulunmaksızın kişinin o suça ilişkin eyleminin tespit edilerek uygulanması masumiyet karinesine aykırılık oluşturacaktır.

Sorun 7: Yükseköğretim kurumundan bir veya iki yarıyıl uzaklaştırma cezası ile çıkarma cezasını gerektiren suçlarda soruşturma açmaya yetkili amirin teklifi üzerine veya resen rektörün kararıyla otuz günü geçmemek üzere öğrencinin yükseköğretim kurumu binalarına sokulmaması yönünde tedbir uygulanabileceği yönündeki kuralın anayasaya aykırılığı meselesi

Dava konusu kural, Anayasa'nın 13. ve 42. Maddeleri yönünden aykırı bulunmuştur.

*Anayasa
Mahkemesi*

Mahkemeye göre, anılan kural YÖK Kanunu m. 54/1-c, ç kuralları yanında ayrıca öngörülmesi gerekli bir tedbir değildir. Karardan alıntılanan ilgili kısım şu şekildedir:

85. Bu itibarla tedbirin, henüz söz konusu eylemlerin gerçekleştiği yönünde bir sonuca ulaşılmamış olduğu esnada uygulanacağı da gözetildiğinde, anılan disiplin cezalarını gerektiren eylemlerin tümü yönünden yükseköğretim kurumundan uzaklaştırma tedbirinin uygulanmasının gerekli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Sorun 8: 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu'na göre Türk-Japon Bilim ve Teknoloji Üniversitesine (Üniversite) izin verilenlerden kira dâhil herhangi bir bedelin alınmayacağı yönündeki kuralın anayasaya aykırılığı meselesi

Dava konusu kural, Anayasa'nın 169. maddesine aykırı bulunmuştur.

Mahkemeye göre, irtifak hakkına konu bina ve tesislerin devlet ormanları üzerinde yapılabilmesi, kamu yararının orman arazisinin bu hizmetlere tahsisini zorunlu kılmasına bağlı bulunmaktadır. Orman arazisinin eğitim ve öğretim amacıyla Üniversiteye tahsis edilmesinde kamu yararının bulunduğu açıktır. Ancak orman arazilerinin başka amaçla kullanımı için kamu yararı bulunması tek başına yeterli olmayıp Üniversiteye ait bina ve tesislerin devlet ormanları üzerinde yapılmasındaki kamu yararının orman arazisinin bu hizmetlere tahsisini zorunlu hâle getirmesi de gerekmektedir.

Mahkeme, ormanların tahsisinde, üstün bir kamu yararı ve zorunluluk hâli bulunsa dahi orman arazisinin kullanımı neticesinde zarar görebileceği, kullanıma tahsis edilmemiş olması hâlinde sağlayacağı yararlardan mahrum kalınacağı gibi hususlar gözetildiğinde karşılığında bir bedel öngörülmezsizin tahsisi mümkün olmayacağını vurgulamıştır.

(4 üye bu görüşe katılmamıştır)

C. Seçilmiş Karşılaştırmalı Hukuk Gelişmeleri

AB, Avrupa Konseyi ve AIHM

Avrupa Birliği Parlamentosu, eşitlik kurumları (equality bodies) için yeni standartlar kabul etti.

Eşitlik kurumları, ayrımcılık mağdurlarına bağımsız yardım sağlayarak, bağımsız araştırmalar yaparak, bağımsız raporlar yayınlamak ve ayrımcılıkla ilgili konularda tavsiyelerde bulunarak eşit muameleyi teşvik etmektedir. Bu kurumlar ilk olarak Irk Eşitliği Direktifi (2000/43/EC) ile kurulmuştur. Bu kapsamda, kabul edilen yeni direktife göre, söz konusu kurumların, bağımsız ve dış etkilerden uzak, görevleri için yeterli kaynağa sahip olması ve ayrımcılık mağdurlarının uyuşmazlıklarını çözmek arbuluculuk yoluna başvurabilme imkânına kavuşması sağlanıyor. (Avrupa Parlamentosu, 14 Nisan 24, <https://www.europarl.europa.eu/news/en/pressroom/20240408IPR20299/parliament-adopts-new-standards-for-equality-bodies>)

Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı, AB ülkelerindeki polislikte ırkçılığa karşı önlem için ilk raporunu yayımladı. Rapora ilişkin dikkat çekici ön bilgi şu şekilde paylaşılmıştır:

Polislikte ırkçılığın, sosyal dışlanmayı körükleyen ve polis güçlerine olan güveni zedeleyen geniş kapsamlı etkileri vardır. FRA'nın polislikte ırkçılığa ilişkin AB çapındaki ilk raporu, AB genelinde polislik uygulamalarından sökülüp atılması gereken daha derin ve yapısal sorunların altını çizmektedir.

Çalışma, AB ülkelerini polislikte ırkçılıkla mücadelede desteklemektedir. Düzenleyici çerçevelerindeki boşlukları tespit etmekte ve eylem için somut adımlar önermektedir. Bu adımlar şu şekilde sınıflandırılmıştır:

- **Ulusal mevzuatın yürürlüğe konması ve etkin uygulanması:** tüm AB ülkeleri ulusal yasalarında ırk ve etnik ayrımcılık ve ırkçılığın yasaklanmasını güçlendirmelidir.
- **Görevi kötüye kullanan polislere ilişkin veri toplanması:** Çoğu AB ülkesi polisin karıştığı ırkçı olaylara ilişkin resmi veri toplamamakta ya da bunları düzgün bir şekilde kaydetmemektedir. Cinsiyete ve olay türüne göre ayrıştırılmış güvenilir ve karşılaştırılabilir verilerin sistematik olarak toplanması, ülkelerin bu sorunu ölçmesine ve ele almasına yardımcı olacaktır. AB ülkeleri ayrıca polis memurları tarafından gerçekleştirilen ırkçı olaylara ilişkin verileri düzenli olarak yayınlamalıdır.
- **Polisler üzerinde gereken gözetimin sağlanması ve ırkçılık teşkil eden fiili ihbar eden kişilerin korunması:** Neredeyse tüm AB ülkelerinde polis gözetim organları vardır, ancak çoğu bağımsız değildir ve ceza verme yetkileri yoktur. Olayları güvenli ve gizli bir şekilde rapor etmekte zorlandıkları için ihbarcılar misillemeden korkmaktadır. AB ülkeleri, ihbarcılarının polis güçlerinin suiistimallerini bildirmelerine olanak sağlamalı ve

misillemeye karşı etkili koruma sağlamalıdır. Ayrıca bağımsız gözetim de sağlamalıdır.

- **Polislere eğitim verilmesi ve polisliğe seçilerin kişilerin çeşitliliğinin artırılması:** Toplumı temsil eden daha çeşitli bir polis gücü sağlamak etkili ve güvenilir polislik için çok önemlidir. Çoğu ülkede polis güçleri içindeki etnik çeşitliliğe ilişkin veri bulunmamaktadır. Bu durum, etnik kökene sahip polis memurlarının kariyer gelişimini ve bunun polislik uygulamaları üzerindeki etkisini takip etmeyi imkânsız hale getirmektedir. AB ülkeleri polis kuvvetlerinde çeşitliliği artırmaya odaklanmalı ve çabalarını takip etmelidir. Ayrıca polislikte ırkçılığın önlenmesi için polis memurlarına daha fazla rehberlik sağlamalıdır. (<https://fra.europa.eu/en/news/2024/tackling-racism-policing>)

Avrupa Parlamentosu, enerji sektöründen kaynaklanan emisyonların azaltılmasına yönelik yeni yasayı kabul etti. (15 Nisan 24, <https://www.europarl.europa.eu/news/en/pressroom/20240408IPR20309/methane-parliament-adopts-new-law-to-reduce-emissions-from-energy-sector>)

Karbon giderimleri: Avrupa Parlamentosu üyeleri yeni bir AB sertifikasyon planını kabul etti. Yasa, karbon giderimlerine yönelik bir AB sertifikasyon çerçevesi oluşturarak, bu uygulamaların yaygınlaşmasını sağlayacak ve 2050 yılına kadar AB'nin iklim nötrlüğüne ulaşmasına yardımcı olacak. (15 Nisan 24, <https://www.europarl.europa.eu/news/en/pressroom/20240408IPR20306/carbon-removals-meps-adopt-a-new-eu-certification-scheme>)

İrkçilik ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonu (ECRI) Sekreteryası bugün, ECRI'nin Avrupa'da Siyahlara ve Afrika kökenlilere yönelik ırkçılık ve ayrımcılıkla ilgili tavsiyelerine ilişkin bir bilgi notu yayınladı. (15 Nisan 24, <https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/-/factsheet-on-racism-and-discrimination-against-black-persons>)

**Avrupa İnsan
Hakları
Mahkemesi**

AİHM tarafından bakılan Borislav Tonchev v. Bulgaristan davasında, başvuran, 2004 yılında alkollü araç kullanırken yakalandığı, idari olarak sorumlu bulunduğu ve para cezasına çarptırıldığı bilgisinin, işvereni tarafından öğrenilmesi üzerine cezaevi gardiyanlığı görevinden alınmıştır. Davada, bu tür idari cezalara ilişkin verilerin süresiz olarak saklanması "hukuka uygun" olup olmadığı sorusu ele alınmıştır. Başvuran, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8. maddesine (özel ve aile hayatına saygı hakkı) dayanarak, idari cezasına ilişkin verilerin saklanması ve bu verilerin fiilen ve potansiyel olarak ifşa edilmesinden şikâyetçi olmuştur. Başvuran özellikle, verilerin saklanması ile ilgili düzenlemelerin muğlak olduğunu iddia etmektedir: idari cezalara ilişkin fiziksel kayıt kartlarının Şubat 2013'e kadar beş yıl sonra silinmesi gerekirken (2013 yılından sonra 15 yıl sonra), kartlardan elde edilen elektronik verilerin de silinmesi gerekirken gerekmediği veya daha uzun süre ya da süresiz olarak saklanıp saklanamayacağı açık olmadığını ileri sürmektedir.

Başvurucunun iddialarını haklı bulan AİHM, söz konusu ceza kayıtlarının ne tür süreyle saklanması gerektiğine ilişkin birçok belirsizliklerin bulunduğu ve bu çelişkili, belirsiz veri saklama uygulamasıyla başvurunun özel

hayatına saygı hakkının (m. 8/2) ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. (16 Nis. 24, <https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-233106>)

AİHM, Energyworks Cartagena S.L./İspanya davasında, oybirliğiyle başvurunun kabul edilemez olduğuna karar vermiştir. Dava, bir enerji üreticisi olan başvuran şirketi etkileyen elektrik sektörü düzenlemelerinde ve özellikle de yatırım için sübvansiyon rejiminde yapılan değişikliklerle ilgilidir. Başvuruyu reddeden Mahkeme, sübvansiyonların geriye dönük olarak yoksun bırakılmadığını tespit etmiştir. Sistemdeki değişiklikler sadece şirketin gelecekte elde etmesi muhtemel gelirleri etkilemiş ancak elde edilmesi muhtemel bu sübvansiyonların şirketin mahrum bırakıldığı "ekonomik değerleri" olarak nitelendirilemeyeceği sonucuna ulaşmıştır.

Mahkeme, sübvansiyon sisteminin belirli bir yatırım getirisi belirlemediğini, esnek bir yapıya sahip olduğunu ve ticaret ortamındaki koşullara göre değişebileceğini belirtmiştir. Bu nedenle, söz konusu yatırım tesisinin getirilerinin ömür boyunca aynı kalacağına dair "meşru bir beklenti" yaratmamıştır. Mahkeme, İspanyol hukuku uyarınca her halükârda sübvansiyonların AİHS anlamında bir "mülk" olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu nedenle, başvuruyu reddedilmiştir. (18 Nis. 24, <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22sort%22:%5B%22kdate%20Descending%22%22%22documentcollectionid%22:%5B%22DECISIONS%22%22%22itemid%22:%5B%22001-233420%22%22%7D>)

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi 23 Nisan 2024 Salı günü yedi kararını, 25 Nisan 2024 Perşembe günü ise 67 kararını yazılı olarak bildirecek. Basın açıklamaları ile karar ve hüküm metinleri yerel saatle 10.00'dan itibaren Mahkeme'nin internet sitesinde (www.echr.coe.int) yer alacaktır. AİHM, 23 Nisan 2024 tarihinde, Türkiye'ye karşı açılan Güçlü ve Diğerleri, Orman ve Diğerleri, Şahin Duman ve Diğerleri, Şenyayla ve diğerleri, Aydın Sefa Akay davalarında karar verecek/hüküm metinlerini paylaşacaktır.

Fransız Danıştay'ı (Conseil d'Etat)

Fransız İdare Hukuku

Fransız Danıştay'ı tarafından bakılan davada Hükümet, yenilenebilir kaynaklardan enerji üretimine yönelik tesisler ile kamu elektrik iletim ve dağıtım şebekelerindeki çalışmalara ilişkin belirli itirazların karara bağlanma sürelerini kısaltmak amacıyla geçici olarak bu tür itirazların ilk derecede veya temyizde karara bağlanması için, davanın reddedilmesi halinde itiraz için bir süre sınırı öngörmüştür. Kararnameye göre, belirtilen sürede itirazın ilk derece mahkemesinde karara bağlanmaması durumunda dava istinaf mercie, istinaf merciinde belirtilen sürede itirazın karara bağlanmaması halinde dosyanın Temyiz mercie intikal edeceği belirtilmektedir. Mahkeme, yapılan düzenlemenin yasamanın yetki alanına girmediği, idarenin yetki alanında bir konu olduğu ve gerekli şekil koşullarını karşıladığını belirtmektedir. Mahkeme ayrıca etkili yargı yoluna başvurma hakkını hukuka aykırı bir şekilde ihlal etmeksizin idarenin bu yönde bir düzenleme yapabileceği, söz konusu dava rejiminin çevresel konularda bir gerileme teşkil etmediği sonucuna ulaşmıştır. (Conseil d'Etat, Erişim Tarihi 14 Nisan 24, <https://www.conseil-etat.fr/fr/arianeweb/CE/decision/2024-04-12/470092>)

Bouches-du-Rhône bölgesi tarafından yapılan bir temyiz başvurusunun incelenmesi vesilesiyle, Danıştay, en ciddi yargı yetkisini kullanarak, idari mahkemeler tarafından verilen kararların tam bir bağımsızlık ve tarafsızlık içinde alınmasını garanti eden kuralları yinelemiştir. Danıştay üyeleri ve idari hakimler, kendilerini her türlü dış baskı veya müdahaleden koruyan statülerinin yanı sıra, her türlü çıkar çatışmasından da kaçınma yükümlülüğüne tabidirler. Bir idare mahkemesi üyesinin idari görevlerini yerine getirmesi kendi başına tarafsızlığını etkilemese de, Danıştay'ın belirlediği çeşitli davalarda yargılamaya katılmaktan çekinmesi kendisine bağlıdır. Bu davada, tarafsızlık ilkesinin ihlal edilmediğine karar vermiştir. (15 Nisan 24, <https://www.conseil-etat.fr/actualites/le-conseil-d-etat-rappelle-les-regles-garantissant-l-independance-et-l-impartialite-de-la-justice-administrative>)

Atıkla mücadele ve döngüsel ekonomiye ilişkin yasa, Hükümete, bu yıl 1 Ocak'tan beri yürürlükte olan plastik ambalaj yasağından kesin olarak muaf tutulması amacıyla, dökme olarak satılması halinde bozulma riski taşıyan meyve ve sebzelerin bir listesini hazırlama görevini vermiştir. Hükümet tarafından hazırlanan listeye çeşitli dernekler tarafından Danıştay nezdinde itiraz edilmiş olup, Fransız Danıştay bu listeyi yasa dışı olarak değerlendirmiştir. (15 Nisan 24, <https://www.conseil-etat.fr/actualites/le-conseil-d-etat-annule-la-liste-des-fruits-et-legumes-pouvant-etre-encore-vendus-sous-emballage-plastique>)

Fransız Danıştay'ı tarafından bakılan davada, davacı dernekler (Les Patriotes' ve 'VIA La Voix du Peuple, İçişleri Bakanlığı'nın, 10 Mayıs 2024 tarihinden itibaren, Olimpiyat Oyunlarının açılış töreni tarihi olan 26 Temmuz 2024'ten önceki haftadan itibaren Paris'in belirli bölgelerine erişim sağlamak amacıyla insanların kayıt yaptırmasını zorunlu kılan bir platform kurma niyetini belirttiği örtülü kararının yürütmesini durdurmak amacıyla dava açmıştır. Davacı dernek, söz konusu tedbirin, on binlerce kişi hakkında ön kayıt ve bilgi sayımı gerektirmesi nedeniyle, başta seyahat özgürlüğü, özel hayata saygı ile kişisel verilerin korunması hakkı olmak üzere çeşitli temel özgürlüklerin ciddi ve açıkça hukuka aykırı bir şekilde ihlal edildiğini iddia etmiştir.

Refere hâkimine (geçici tedbir hakimine) göre, kararın alındığı tarih itibarıyla, söz konusu duyuru, bu tür bir platformun hangi şart ve koşullar altında uygulanacağını tanımlayan herhangi bir idari işleme yol açmamıştır. Ayrıca, bir prensip kararı alındığı varsayılrsa bile, geçici tedbir hakiminin İdari Yargılama Kanunu'nun L. 521-2 maddesi hükümleri uyarınca sahip olduğu yetkileri kullanmasının tabi olduğu ve temel bir özgürlüğün çok hızlı bir şekilde korunması için bir önlem alınmasını haklı kılan özel ivedilik koşulunun mevcut davada karşılandığı düşünülemeyeceği sonucuna ulaşmıştır.

Fransız Danıştay'ı tarafından "Egemenlik ve Demokrasi" konulu bir konferans düzenlendi. Konferans kaydı için bkz. (Youtube, 17 Nis. 24, <https://www.youtube.com/watch?v=7EZeDwMXHy8>)

Paris İdare Mahkemesi'ne taşınan davada davacılar, Valilik tarafından getirilen toplantı ve gösteri yürüyüşü kısıtlamasının/yasağının herhangi bir şekilde Valiliğin internet sitesinde/sosyal medya hesaplarında ilan edilmemesi nedeniyle işleme karşı yargısal yollara başvuramadıklarını ve bu nedenle etkili başvuru haklarının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Mahkemeye göre, söz konusu yasak ve kısıtlamalar Valilik tarafından kamuoyuna ilan yapılacak mecralarda geç yayınlanmış ve ilanlar konusunda gerekli özen

gösterilmemiştir. Bu nedenle Mahkeme, davacıların etkili başvuru haklarının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. (18 Nis. 24, <http://paris.tribunal-administratif.fr/content/download/212280/2026078/version/1/file/2307285.pdf>)

Nice İdare Mahkemesi'nin heyet halinde görev yapan refere (geçici tedbir) hakimleri Alpes-Maritimes Valisinin, Müslüman bir kolej olan Avicenne ortaokulunun kesin olarak kapatılması kararını askıya aldı.

Vali, söz konusu okulun kapatılmasına gerekçe olarak, kurucu dernek tarafından sunulan belgelerin yasa da belirtilen mali şeffaflık yükümlülüğünü karşılamadığını belirtmiştir.

Ancak refere hakimleri, Avicenne derneği tarafından 2018 ila 2022 yılları için sağlanan tablo ve belgelerin hatalar ve yanlışlıklar içermesine rağmen, belirtilen düzensizliklerin, okulun kesin olarak kapatılmasını haklı çıkaracak şekilde, Fransız Eğitim Kanunu'nun L. 442-2 maddesinin II. fıkrası kapsamındaki yükümlülüklerin ihlalini teşkil etmediğini değerlendirdi. (19 Nis. 24, <http://nice.tribunal-administratif.fr/A-savoir/Communique-de-presse/College-Avicenne>)

Paris İdare Mahkemesi, pazar günü Paris'te yapılması planlanan ırkçılık ve İslamofobi karşıtı yürüyüşe getirilen yasağı askıya aldı. Paris İdare Mahkemesi kararında, yürüyüşü yasaklayan emrin "gösteri yapma özgürlüğüne yönelik ciddi ve açıkça yasadışı bir ihlal teşkil ettiğine" hükmetti. (franceinfo, 19 Nis. 24, https://www.francetvinfo.fr/societe/justice/la-justice-suspend-l-interdiction-d-une-marche-contre-le-racisme-et-l-islamophobie-prevue-dimanche-a-paris_6496682.html)